

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2553 ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจถึงความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร เพื่อศึกษาสภาพการณ์การปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว เพื่อรองรับกับการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ได้รับจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียน
3. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับกับการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน
4. เพื่อสำรวจปัญหา อุปสรรคและผลกระทบของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการในการศึกษาค้นคว้าต่อไปในอนาคต

โดยทำการศึกษาจากเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 11 ตำบล 120 หมู่บ้าน มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำนวนมาก แต่มีเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ขึ้นทะเบียนไว้กับทางราชการปี พ.ศ.2552/2553 จำนวน 1,855 รายโดยผู้ศึกษาได้สุ่มแบบสอบถามให้เกษตรกรจำนวน 156 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนกลุ่มที่ตัวอย่างกำหนดไว้ 156 คน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2553 จากการสุ่มแบบสอบถามเกษตรกรทั้งหมด 11 ตำบล 120 หมู่บ้าน จำนวนแบบสอบถาม 156 ชุด สรุปผลการศึกษาแบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 156 ราย เป็นเพศชายร้อยละ 95.5 เป็นเพศหญิงร้อยละ 4.5 เกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.15 รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.33 วุฒิกษาศษเกษตรกรส่วนใหญ่จบ

การศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 104 ราย คิดเป็นร้อยละ 66.5 เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่ จำนวน 1-10 ไร่ จำนวน 105 ราย คิดเป็นร้อยละ 67.31 รองลงมาจำนวน 11-20 ไร่ จำนวน 43 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.56 เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เมล็ดพันธุ์ในการปลูกข้าวคือข้าวสันป่าตอง 1 จำนวน 88 ราย คิดเป็นร้อยละ 56.4 รองลงมาเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ ข้าวหอมมะลิ 105 จำนวน 74 ราย คิดเป็นร้อยละ 47.4 และเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว กข 6 จำนวน 63 ราย คิดเป็นร้อยละ 40.4 เกษตรกรมีรายได้ค่าขายข้าว/ปี จำแนกรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 50,000 บาท จำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมามีรายได้มากกว่า 90,000 บาท จำนวน 45 ราย คิดเป็นร้อยละ 28.3 เกษตรกรขานามีหนี้สินส่วนใหญ่จำนวน 10,000 – 100,000 บาท จำนวน 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมาเป็นหนี้จำนวนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 23 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.7 และพบว่า เกษตรกรจำนวน 156 ราย เป็นหนี้ จำนวน 138 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.46 ไม่เป็นหนี้สิน จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.54 เกษตรกรที่มีหนี้สินจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้เงิน(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) คือ เป็นทุนในการประกอบอาชีพ จำนวน 124 ราย คิดเป็นร้อยละ 79.5 รองลงมาซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร จำนวน 89 ราย คิดเป็นร้อยละ 57.1

วัตถุประสงค์ที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรจำนวน 156 ราย มีความรู้ความเข้าใจต่อนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน ดังนี้ ระดับความรู้ความเข้าใจระดับมาก จำนวน 72 คน ร้อยละ 46.15 ระดับความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง จำนวน 58 คน ร้อยละ 37.18 และระดับความรู้ความเข้าใจระดับน้อย จำนวน 26 คน ร้อยละ 16.67

วัตถุประสงค์ที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับระดับผลกระทบที่เกษตรกรชาวนาได้รับจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียน

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรชาวนาได้รับผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียน ด้านบวกในระดับมากทุกประเด็นดังต่อไปนี้

1. การเปิดเสรีข้าวช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพยายามผลิตข้าวให้มีคุณภาพสูงขึ้น เพื่อให้แข่งขันได้ ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 4.11
2. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียน ช่วยให้เกษตรกรพยายามหาวิธีการลดต้นทุนการผลิต เพื่อให้แข่งขันได้ ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.87
3. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนทำให้เกษตรกรไทยมีโอกาสด้านการขยายตลาดข้าวไทยให้กว้างขวางขึ้น ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 4.15

4. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีอำนาจต่อรองราคาได้มากขึ้นเพราะตลาดขยาย ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.75

5. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนทำให้เกษตรกรไทยต้องให้ความสำคัญกับการปรับมาตรฐานการผลิต เพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพสูงขึ้น ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 คือ 3.94

6. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนช่วยทำให้มีการขยายการค้าข้าวระหว่างประเทศมากขึ้น ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.90

7. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียน ทำให้หน่วยงานเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาช่วยพัฒนาระบบการผลิตเพื่อให้ชาวนาสามารถลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพข้าวอย่างจริงจังมากขึ้น ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.89

8. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนทำให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐต้องเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มธาตุอาหารให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อลดการใช้ปุ๋ยให้ชาวนา ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.93

9. ชาวนาได้รับความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและรู้จักลดต้นทุนพัฒนาคุณภาพข้าวมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.75

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรชาวนาได้รับผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนด้านลบในระดับมากทุกประเด็นดังต่อไปนี้

1. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนทำให้มีการไหลเข้าข้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีราคาถูกกว่าเมล็ดข้าวในประเทศ ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.82

2. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนการลักลอบนำเข้าข้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.76

3. นโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียน ทำให้ราคาข้าวไทยไม่มีเสถียรภาพและไม่สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.59

4. ราคาข้าวในประเทศจะตกต่ำเพราะมีการไหลเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.93

5. ชาวนาถูกเอาเปรียบจากผู้ค้าข้าวมากขึ้น ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 4.20

6. เกษตรกรไม่มีความพร้อม ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.57

7. เกษตรกรรายย่อยไม่พร้อมจะแข่งขัน ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.65

8. เกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโครงสร้างตลาดและกลไกราคาที่ขาดตอนของ เกษตรกรชาวนา ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 4.06

9. เกษตรกรชาวนาเวียนอยู่กับปัญหาหนี้สิน และผลผลิตตกต่ำมากขึ้น ผลกระทบอยู่ใน ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 4.18

วัตถุประสงค์ที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวใน อำเภอสนป่าตอง จังหวัด เชียงใหม่

จากการศึกษาผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวใน อำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2553 พบว่า ผลจากการดำเนินการตามนโยบายทำให้ เกษตรกรมีการปรับตัวในระดับต่างๆ ดังต่อไปนี้

ผลจากการดำเนินการตามนโยบายทำให้เกษตรกรมีการปรับตัวในระดับมาก ดังนี้

1. ใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีผลผลิตสูงต้านทานโรคและแมลง ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.89

2. ลดการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว/ไร่ เหลือ 15 – 25 กก. แมลง ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.62

3. เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินโดยการไม่เผาฟางและมีการจัดการฟางที่เหมาะสมเพื่อ เพิ่มธาตุอาหารให้กับดิน ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.55

4. ปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความพออยู่พอกิน มีความพอดีไม่ ฟุ่มเฟือย ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.45

5. เตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าวก่อนปลูก ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41- 4.20 คือ 4.09

6. รักษาระดับน้ำให้เหมาะสมกับระยะเวลาการเติบโตของข้าวก่อนปักดำและขณะข้าวตั้ง ท้อง ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.94

7. สำรวจแปลงนาและสังเกตวันที่ข้าวออกรวงเพื่อกำหนดวันเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมเพื่อ ไม่ให้ สูญเสียน้ำหนักและคุณภาพข้าว ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.84

8. วางแผนและจัดเตรียมคนหรือรถเกี่ยวข้าวไว้ล่วงหน้าเพื่อป้องกันปัญหาการเก็บเกี่ยว ตามกำหนดผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.90 มีผลกระทบอยู่ในระดับมาก

9. ทำความสะอาดเมล็ดข้าวเพื่อกำจัดสิ่งเจือปนต่างๆ และบรรจุใส่ภาชนะที่สะอาดและ นำไปเก็บในโรงเก็บที่สะอาดมิดชิด ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41– 4.20 คือ 3.49 มีผลกระทบ อยู่ในระดับมาก

10. เก็บเกี่ยวมีการทำความสะอาดเกี่ยวนวดเพื่อป้องกันเมล็ดวัชพืชหรือพันธุ์ข้าวอื่นปะปนและเกี่ยวไม่เร็วเกินไปเพื่อป้องกันไม่ให้สูญเสียน้ำหนัก ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 คือ 3.46 มีผลกระทบอยู่ในระดับมาก

ผลจากการดำเนินการตามนโยบายทำให้เกษตรกรมีการปรับตัวในระดับปานกลาง ดังนี้

11. ลดการใช้ปุ๋ยเคมีโดยใส่ 3 ครั้ง เท่าที่ข้าวจำเป็นต้องใช้ ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 คือ 3.38 มีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง

12. ลดการใช้สารเคมีและหันมาใช้วิธีการป้องกันกำจัดโรคและแมลงแบบผสมผสาน ผลกระทบ อยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คือ 3.03 มีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง

13. จัดทำบัญชีครัวเรือน บันทึกรายรับ - รายจ่าย เพื่อวิเคราะห์หา ต้นทุน-กำไร ที่ได้จากการทำนา ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คือ 2.69 มีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง

14. ลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยการทำปุ๋ยพืชสดและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวผลกระทบ อยู่ระดับค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คือ 3.12 มีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง

15. หลังเก็บเกี่ยวแล้วมีการนำข้าวไปตากแดดหรือใช้เครื่องอบเพื่อลดความชื้นทันที (ภายใน 24 ชม.) ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 คือ 3.31 มีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง

ผลจากการดำเนินการตามนโยบายทำให้เกษตรกรมีการปรับตัวในระดับน้อย ดังนี้

16. ลดต้นทุนผลิตข้าวโดยวิธีการปลูกข้าวแบบใหม่ของการกรมการข้าวด้วยการปลูกข้าวโดยวิธีการ โยนกล้า ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 คือ 2.25 มีผลกระทบอยู่ในระดับน้อย

17. ลดต้นทุนการผลิตข้าวโดยใช้แผ่นเทียบสีใบข้าว ผลกระทบอยู่ในระดับค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 คือ 2.30 มีผลกระทบอยู่ในระดับน้อย

ส่วนที่ 5 ข้อมูลปัญหาอุปสรรคของเกษตรกร และข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอ สันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ จากการแจกแบบสอบถาม 156 ชุด เกษตรกรได้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

ด้านการผลิต พบว่า เกษตรกร ประสบปัญหาด้านการชลประทาน ด้านโรคในนาข้าว ด้านเมล็ดพันธุ์ที่ไม่มีคุณภาพ ด้านต้นทุนในการผลิต และด้านการสนับสนุน ช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ

ด้านการตลาดและราคา พบว่า เกษตรประสบปัญหาเกี่ยวกับการตลาด พ่อค้าคนกลาง

ด้านการช่วยเหลือจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ พบว่า เกษตรกรได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการล่าช้าเมื่อเกิดปัญหา อาทิเช่น การเกิดโรคระบาด ภัยธรรมชาติ พ่อค้า

คนกลาง และเกษตรกรอยากให้อาครรัฐเข้ามาให้ความรู้ในการพัฒนาผลผลิต เพื่อลดต้นทุน และการซื้อขายผลผลิตโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

ด้านอื่นๆ พบว่า เกษตรกรอยากให้หน่วยงานภาครัฐช่วยจัดหาวัตถุดิบข้าวให้แก่หมู่บ้าน หรือตำบลอย่างน้อย ตำบลละ 2 คัน เพื่อให้ลดต้นทุนในการจ้างแรงงาน และ อยากให้มีการสำรวจ ข้อมูลปัญหาอุปสรรคของชาวนาอย่างแท้จริง และนำผลที่ได้ไปประชุมหาทางแก้ไขปัญหาแบบ จริงจัง

ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรที่จะกำหนดนโยบายที่แน่นอน และมีการประกันราคาที่เหมาะสม กับราคาข้าวในปัจจุบัน และควรที่จะรับจำนำข้าวกับเกษตรกรโดยตรง เกษตรกรขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือชาวนาอย่างทันท่วงที เมื่อได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการเกิดโรคระบาด การแก้ปัญหาให้ชาวนาได้ทันที ไม่ต้องรอให้ชาวนามาขอความช่วยเหลือถึงจะดำเนินการ เพราะเมื่อเกิดโรคระบาดก็จะเกิดอย่างรวดเร็ว การให้บริการข้อมูล ข่าวสารควรจะให้บริการถึงพื้นที่ต่างๆ หมู่บ้านให้เกษตรกรชาวนาได้รับทราบถึงวิธีการทำนาที่ ถูกต้องโดยให้เกษตรกรทราบถึงวิธีการทำนาแบบใหม่ที่เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต ข้าวอย่างจริงจัง

5.2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า

- เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01
- จากการนำนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนมาใช้ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง ก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกมากกว่าด้านลบ อย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05
- การนำนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน มาใช้ก่อให้เกิดการปรับตัวของเกษตรกรทั้ง ด้านการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มคุณภาพข้าวและผลผลิต อย่างมีนัยทางสถิติที่ 0.05

5.3 อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบจากนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ. 2553 สามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนในระดับมาก ร้อยละ 46.15 ส่งผลถึงการนำนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนมาใช้ต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง ก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกและก่อให้เกิดการปรับตัว

ของเกษตรกรทั้งด้านการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มคุณภาพข้าวและผลผลิตนั้น แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีความเข้าใจถึงนโยบายเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ว่าหากประเทศไทยดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวแล้ว ผลประโยชน์คืออะไร

ทั้งนี้หากพิจารณาถึงข้อมูลพื้นฐานส่วนข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร แล้วพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 66.5 และมีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 46.15 ดังนั้นการศึกษาถึงผลกระทบจากการนำนโยบายเขตการค้าเสรีอาเซียน ในกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี 2553 นั้น ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. หากพิจารณาในหลักการทฤษฎีแล้ว จะพบว่าการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ (AFTA) ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าอาเซียน ในตลาดโลก โดยประเทศสมาชิกเหล่านี้จะต้องลดภาษีให้เหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2553-2558 โดยจะเป็นการส่งเสริมให้แต่ละประเทศผลิตสินค้าเฉพาะที่ตนเองถนัด ทำให้การจัดสรรทรัพยากรของโลกเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ และช่วยขยายตลาดของสินค้าที่ประเทศผลิตได้เกินความต้องการบริโภคภายในประเทศให้มีขนาดกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งมองในภาพนโยบายโดยรวมจะส่งผลต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในประเทศไทยในระดับกว้าง และเกษตรกรในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

2. จากการศึกษาจะพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสนป่าตอง มีความรู้ความเข้าใจในนโยบายเปิดเขตการค้าอาเซียนในระดับสูง/มาก จำนวน 72 คนคิดเป็นร้อยละ 46.15 ระดับปานกลาง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 37.18 ระดับต่ำ/น้อย จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 จะเห็นว่าได้ว่าเนื่องจากหน่วยงานกรมการข้าวในจังหวัดเชียงใหม่ คือศูนย์วิจัยข้าวเชียงใหม่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดำเนินการจัดอบรมและออกไปให้บริการความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน

3. จากการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบที่ได้รับจากนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรได้รับผลกระทบโดยแบ่งเป็นผลกระทบด้านบวกจำนวน 9 ข้อพบว่า เกษตรกรมีผลกระทบด้านบวกในระดับมากทุกประเด็น เช่น การดำเนินนโยบายเปิดเขตการค้าเสรี ทำให้เกษตรกรไทยมีโอกาสในการขยายตลาดข้าวไทยให้กว้างขวางขึ้น ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวพยายามผลิตข้าวให้มีคุณภาพสูงขึ้นเพื่อให้แข่งขันได้ ทำให้เกษตรกรไทยต้องให้ความสำคัญกับการปรับมาตรฐานการผลิตเพื่อให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพสูงขึ้น ทำให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐต้องเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มธาตุอาหารให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ เพื่อลดการใช้ปุ๋ยให้ชาวนา ทำให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยพัฒนาระบบการผลิตเพื่อให้ชาวนา สามารถลดต้นทุนและเพิ่มคุณภาพข้าวอย่างจริงจังมากขึ้น ช่วยให้เกษตรกร

พยายามหาวิธีการลดต้นทุนการผลิตเพื่อแข่งขันได้ ชาวนาได้รับความรู้จากหน่วยงานภาครัฐและรู้จักลดต้นทุนการพัฒนาคุณภาพข้าวและมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น ช่วยทำให้มีการขยายการค้าข้าวระหว่างประเทศมากขึ้น และจากการศึกษาผลการดำเนินการตามนโยบายด้านลบ มี 9 ข้อ พบว่าเกษตรกรได้รับผลกระทบจากนโยบายโดยรวมในระดับมากทุกประเด็นเช่นเดียวกัน ดังต่อไปนี้ คือ ชาวนาถูกเอาเปรียบจากผู้ค้าข้าวมากขึ้น เกษตรกรชาวนาเวียนอยู่กับปัญหาหนี้สิน และผลผลิตตกต่ำมากขึ้น เกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องโครงสร้างตลาดและกลไกราคาที่ขาดตอนของเกษตรกรชาวนา ราคาข้าวในประเทศจะตกต่ำเพราะมีการไหลเข้าจากประเทศเพื่อนบ้าน การดำเนินนโยบายเขตการค้าเสรีทำให้มีการไหลเข้าของข้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีราคาถูกกว่าเข้ามาตีตลาดข้าวในประเทศ การลักลอบนำเข้าข้าวจากประเทศเพื่อนบ้าน เกษตรกรรายย่อยไม่พร้อมจะแข่งขัน การดำเนินนโยบายเขตการค้าเสรี ทำให้ราคาข้าวไทยไม่มีเสถียรภาพและไม่สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และเกษตรกรไม่มีความพร้อม

จากการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอสนป่าตอง พบว่าเกษตรกรประสบปัญหา ราคาข้าวตกต่ำ ผลผลิตน้อย และปัญหาพ่อค้าคนกลาง ทั้งนี้ในเมื่อหน่วยงานภาครัฐได้นำนโยบายเขตการค้าเสรีมาเขียนมาใช้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอสนป่าตอง ทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอสนป่าตอง ส่วนใหญ่มีความคิดว่านโยบายดังกล่าวสามารถแก้ไขปัญหา ราคาข้าวตกต่ำ ผลผลิตน้อย และปัญหาพ่อค้าคนกลาง และเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรได้

ซึ่งทั้งนี้ นโยบายเขตการค้าเสรีที่เขียนได้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ข้าวไทย ปี พ.ศ. 2550-2554 และร่างยุทธศาสตร์ข้าวไทย (ด้านการผลิต) ฉบับที่ 2 ปี พ.ศ. 2554-2558 ของกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ โดยได้คำนึงถึงสถานการณ์ข้าวในภาวะปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยเฉพาะจะอย่างไรให้ไทยครองความเป็นหนึ่งของผู้ส่งออกข้าวในตลาดโลกไว้ให้ได้ และทำให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้นในขณะที่ช่วยลดต้นทุนให้กับเกษตรกร ทั้งนี้ ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ไว้ 3 ยุทธศาสตร์หลักๆ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิตข้าวและผลิตภัณฑ์ และยุทธศาสตร์การสร้างคามเข้มแข็งแก่ชาวนา ทั้งนี้แผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวจะสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งยังลดข้อเสียเปรียบในการนำนโยบายการค้าเสรีมาเขียนได้ไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายการค้าเสรีที่เขียนหรือแผนยุทธศาสตร์ข้าวไทย ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับ เมื่อตั้งเขตการค้าเสรีรวมทั้งปัจจัยการเมือง แนวคิดและนโยบายการเมืองทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ประเทศคู่ค้า 2 ฝ่ายหันหน้าเจรจาตั้งเขตการค้าเสรีอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แต่ทั้งนี้การดำเนินการตามนโยบายการค้าเสรีอาเซียนหรือแผนยุทธศาสตร์ข้าวไทย จะประสบความสำเร็จได้นั้น เกษตรกรผู้ปลูกข้าวคือกลไกสำคัญในการดำเนินงานดังกล่าว ดังนั้นการที่จะให้เกษตรกรให้ความร่วมมือในการดำเนินการตามนโยบายหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รูปแบบการผลิตข้าว นั้น หน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องคำนึงถึงวิถีชีวิต อายุ ระดับการศึกษา รายได้ รวมถึงการรับรู้ข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์ประเภทต่างๆ หน่วยงานภาครัฐด้วย

5.4 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนต่อเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้ รัฐบาลและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือในด้านการผลิต ด้านการตลาดและราคา ด้านการช่วยเหลือจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในด้านอื่นๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการผลิต

หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือในด้านการผลิตเช่น มีการแจกจ่ายเมล็ดข้าวพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรชาวนา เพื่อให้เกษตรกรชาวนามีเมล็ดพันธุ์ที่ได้คุณภาพและผลผลิตสูง ให้ความรู้ในการปลูกข้าววิธีการใหม่ๆ ให้แก่เกษตรกรชาวนาเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และช่วยเหลือด้านการให้ความรู้แก่เกษตรกรชาวนาในการทำปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยอินทรีย์ ให้ความรู้แก่เกษตรกรชาวนาในการกำจัดศัตรูข้าว และในด้านการชลประทาน พื้นที่ทางการเกษตรบางแห่งไม่มีระบบชลประทานรองรับมีผลให้เกษตรกรชาวนาไม่สามารถทำนาได้อย่างต่อเนื่อง และส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้นส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการพัฒนาระบบชลประทานที่สามารถรองรับการทำนาของเกษตรกรได้ทั้งข้าวนาปี และข้าวนาปรัง และควรมีการสร้างอ่างเก็บน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง

2. ด้านการตลาดและราคา

รัฐบาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรจัดหาตลาดรองรับผลผลิตข้าวให้แก่เกษตรกรประกันราคาข้าวในระดับที่เหมาะสม สอดคล้องกับการลงทุนของเกษตรกรชาวนา รัฐบาลควรเข้ามากำหนดราคาข้าว ไม่ใช่ให้พ่อค้าคนกลางมาเป็นผู้กำหนดราคา รัฐบาลควรเข้ามาสนับสนุนงบประมาณในการจัดเก็บโรงเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่เกษตรกรเพื่อใช้ในการจัดเก็บ เมื่อมีราคาคีก็สามารถนำออกมาขายได้ จะทำให้เกษตรกรมีรายได้ในการปลูกข้าวสูงไม่มีหนี้สิน หน่วยงานราชการควรให้ความรู้แก่เกษตรกรชาวนาในการแปรรูปข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้แก่สินค้าข้าว

3. ด้านการช่วยเหลือจากหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

รัฐบาลและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวนาแบบรวดเร็วทันเหตุการณ์ เนื่องจากเมื่อเกิดโรคระบาดของข้าวให้รีบดำเนินการแก้ไขปัญหาให้ทันเนื่องจากเมื่อเกิดโรคของข้าวระบาดจะเกิดอย่างรวดเร็ว หน่วยงานของรัฐควรเป็นผู้รับซื้อโดยตรงจากเกษตรกรโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง และภาครัฐควรเข้ามาช่วยในด้านราคาผลผลิต ให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการผลิตให้แก่เกษตรกร และให้ภาครัฐเข้ามาแทรกแซง ปรับราคาปุ๋ย ยาปราบศัตรูข้าว ให้มีราคาถูก จัดให้มีระบบน้ำชลประทานอย่างสม่ำเสมอ หรือสร้างอ่างเก็บน้ำหรือเขื่อนเพื่อให้มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง เพื่อให้มีน้ำใช้ตลอด และให้ภาครัฐเข้ามาแก้ปัญหา แบบจริงจัง อยากให้สนับสนุน เรื่องลานตากข้าว และเครื่องอบแห้ง ไว้ประจำหมู่บ้านและตำบล เพื่อแก้ปัญหาเวลาเก็บเกี่ยวหน้าฝน

หน่วยงานของรัฐควรให้ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ไม่ควรให้ความรู้เฉพาะทฤษฎีเท่านั้น แต่ควรลงมือปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ตามแบบการปลูกข้าวของชาวนา เพื่อหาสาเหตุการเกิดปัญหาและแก้ปัญหาได้ถูกจุด และให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐเข้ามาทำร่วมกับชาวบ้านแบบแปลงสาธิตจริงๆ เมื่อเกิดปัญหาเกษตรกรจะได้มีที่ปรึกษาและที่พึ่งได้ เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาจะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการแบบล่าช้า และไม่ทันเหตุการณ์ ให้หน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการกำจัดแมลงศัตรูข้าว ให้ภาครัฐจัดหายาปราบศัตรูข้าวที่ตรงกับโรคข้าวจริงๆ ให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาดูแล ให้คำแนะนำ ด้านการใส่ปุ๋ย และวิธีการปลูกข้าวแบบใหม่ ให้ความรู้ความเข้าใจในปัญหาของเรื่องข้าวแก่เกษตรกร

หน่วยงานราชการควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้ปุ๋ยที่มีราคาถูก โดยรัฐให้การช่วยเหลือหรือใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และให้รัฐบาลจัดหาที่ดินทำกินให้แก่เกษตรกรชาวนา เนื่องจากเกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่เช่าที่นาทำกิน เลยกทำให้มีต้นทุนการผลิตสูง และต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณ สำหรับก่อสร้าง ลานตากข้าว ยุ้งฉาง โรงสีชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรชาวนามีความเข้มแข็ง ขายข้าวได้ราคาดี สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ไม่มีหนี้สิน ทำให้ลูกหลานเกษตรกรมีความสนใจอยากจะทำอาชีพชาวนาทำให้เกิดเกษตรกรชาวนารุ่นใหม่ขึ้น ซึ่งปัจจุบันนับวันเกษตรกรชาวนาจะลดลงเรื่อยๆ เนื่องจากประกอบอาชีพการทำนาแล้วทำให้เกิดภาวะหนี้สินมากกว่ากำไร

4. ด้านอื่นๆ

รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐควรช่วยจัดหาเมล็ดพันธุ์ข้าวให้แก่หมู่บ้าน หรือตำบลอย่างน้อย ตำบลละ 2 คัน เพื่อให้เกษตรกรลดต้นทุนในการจ้างแรงงาน โรคแมลงศัตรูข้าวมาก ทำให้มีการใช้สารเคมี ค่าขนส่งแพง ให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องเครื่องจักร เนื่องจากเวลานา

ข้าวไปขาย พ่อค้าคนกลางใช้เครื่องชั่ง ตวง ที่เกษตรกรไม่มีความรู้ ไม่รู้กลไก ควรมีการสำรวจเกี่ยวกับข้อมูลอย่างแท้จริง ราคาปุ๋ยแพง ให้องค์กรราชการออกมาให้ความรู้เกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์แบบจริงจัง เพื่อบรรเทาปัญหาปุ๋ยราคาแพง ให้องค์กรภาครัฐสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีแก่เกษตรกรชาวนา ให้มีการสำรวจข้อมูลปัญหาอุปสรรคของชาวนาอย่างแท้จริง และนำผลที่ได้ไปประชุมหาทางแก้ไขปัญหาแบบจริงจัง

5. ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรที่จะกำหนดนโยบายที่แน่นอน และมีการประกันราคาที่เหมาะสม กับราคาข้าวในปัจจุบัน และควรที่จะรับจำนำข้าวกับเกษตรกรโดยตรง เกษตรกรขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้ความช่วยเหลือชาวนาอย่างทันทั่วถึงที่เมื่อได้รับความเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในการเกิดโรคระบาด การแก้ปัญหาให้ชาวนาได้ทันที ไม่ต้องรอให้ชาวนามาขอความช่วยเหลือถึงจะดำเนินการ เพราะเมื่อเกิดโรคระบาดก็จะเกิดอย่างรวดเร็ว การให้บริการข้อมูลข่าวสารควรจะให้บริการถึงพื้นที่ทุกๆ หมู่บ้านให้เกษตรกรชาวนาได้รับทราบ ถึงวิธีการทำนาที่ถูกต้องโดยให้เกษตรกรทราบถึงวิธีการทำนาแบบใหม่ที่เพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตข้าวอย่างจริงจัง

5.5 ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษากับกลุ่มเกษตรกรชาวนาที่มีขนาดใหญ่กว่านี้ ควรขยายขอบเขตของการศึกษาในระดับจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือเพื่อจะได้ทราบถึงผลกระทบจากนโยบายเปิดการค้าเสรีอาเซียนต่อเกษตรกรชาวนาผู้ปลูกข้าวในกลุ่มชาวนาขนาดใหญ่ว่าได้รับผลกระทบอย่างไรและเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียนหรือไม่เกษตรกรมีการปรับตัวในด้านการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มคุณภาพข้าวและผลผลิตอย่างไรเพื่อจะได้นำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงรูปแบบและขั้นตอนในการปลูกข้าวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอนาคตต่อไป